

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasiło jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljke je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak četrtak pop.
Ako je ta dan praznik, pride list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 40— K
pol leta . . . 20—
četrt leta . . . 10—
posamezna številka po 80 vin.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 60 vin za vsako peti vrsto. Priloge stanejo poleg poštnine še 45 K.

Telefon uredništva
št. 312.

Za oglasila je plačati od enostolpne peti-vrste, če se tiska enkrat . . . 90 vin.
" " " dvakrat . . . 80 "
" " " trikrat . . . 50 "
za nadaljnja vrženja od peti-vrste po 40 vin.
Oznaniła sprejema Učiteljska tiskarna.

Članstvo Zaveze jugoslovanskega učiteljstva ima a članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Mestni trg št. 17/III.

Poštni čekovni urad št. 11.197.

Reklamacije so proste poštnine.

Zaveza jugoslovanskega učiteljstva v Ljubljani.

V četrtek, dne 1. aprila 1920

se vrši

seja upravnega odbora

z začetkom ob 9. uri dopoldne v sobi strokovnega tajništva v „Učiteljski tiskarni“.

DNEVNI RED:

1. Predsednik otvori sejo.
2. Tajnikovo poročilo o delovanju vodstva Zaveze od zadnje seje upravnega odbora, ki se je vršila dne 5. septembra 1919. Poroča tajnik Vil. Rus.
3. Poročilo o zvišanju članarini za l. 1920. Poroča blagajnik Fran. Luznar.
4. Poročilo odseka o načrtu šolskega zakona. Poroča načelnik odseka Pavel Flerš.
5. Razprava o členih 33. al. 4., 88 a) in 89. šolskega zakona z dne 23. julija 1919.
6. Ustanovitev osrednje učiteljske organizacije v kraljevstvu Srbov, Hrvatov in Slovencev.
7. Določitev kraja in časa letošnjega delegacijskega zborovanja. Dnevni red tega zborovanja v glavnih potezih.
8. Predlogi in nasveti upravnih odbornikov.

Zaradi važnosti in aktualnosti dnevnega reda je neobhodno potrebno, da se vsi člani upravnega odbora se e gutovo udeležijo.

Vodstvo Zaveze jugoslovanskega učiteljstva v Ljubljani

dne 22. marca 1920.

Blagajnik:
Fr. Luznar.

Predsednik:
L. Jelenc

Tajnik:
Vil. Rus.

FR. LUZNAR:

Po deset kron mesečno!

V št. 10. „Učit. Tovariša“ je stavil tovariš E. Gangl predlog, naj plača vsak Zavezin član 10 K mesečne članarine, da enkrat uredimo našo finančno zadevo. Od teh 10 K dobi Zaveza 9 K, domače društvo 1 K, ali celoletno prva 108 K, drugo 12 K. Zavezino vodstvo je pri zadnji seji dne 14. t. m. odobrilo ta predlog. Tudi je sklenilo, da dobi vsak zakonski par mesto po dva iztisa istega lista, po enega in „Zvonček“, upokojenec, učite-

ljica ženskih ročnih del in vrtnarica mesto „Tovariša“ ali „Popotnika“ tudi „Zvonček“. To velja le za tiste, ki se javijo strokovnemu tajniku v Ljubljani, Učiteljska tiskarna. Za neorganizirane velja „Popotnik“ 30 K letno, „Učit. Tov.“ 40 K z veljavnostjo od 1. aprila, to je do konca marca 7 K 50 v in od takrat do konca leta 30 K, skupaj za l. 1920 37 K 50 vin.

Da razvidi naše članstvo v kakšnem finančnem stanju je danes Zaveza, objavljani proračun za l. 1920.

„Učiteljski tovariš“:

tisk s prilogo 52 številčk

à 1818 K	94.536
poština	2.400
uredništvo	1.500
upravništvo, ekspedit	1.800
naslovi, ovitki etc.	2.000

102.236

„Popotnik“:

tisk, dvojnih 6 št. à 6872	41.232
poština	300
uredništvo	800
upravništvo in ekspedit	1.080
naslovi, ovitki etc.	1.200

44.612

Tiskovine, okrožnice etc.

Sotrudniki	3.000
Vodstvo	3.000
Strokovno tajništvo	2.400
Seje vodstva in uprav. odbora	8.000
Poštnina	400
Zvonček za zakonske pare	2.200
Članarina „Samopomoči“	5.040

175.885

Dohodki:

2100 članov à 108	226.800 K
-------------------	-----------

Ako primerjamo dohodke s troški je prebitka 50.912 K. Tako bi bilo na papirju, kako v resnici, je drugo vprašanje. Ravno te dni se je zvišala tiskarjem plača za 30 %, za 10 % se vrše še pogajanja. Čez kakih 10 dni predloži tiskarna zopet nove poviške.

Od morebitnega prebitka bo treba odstopiti nekaj Zvončku. List bo imel letos precejšen primanjkljaj, vendar ostane naročnina stara 20 K, ker se vodstvo ni moglo odločiti, da bi jo zvišalo, kajti marsikak reven malček bi odpadel, ki že zdaj komaj zmaguje staro naročnino.

Vodstvo Zaveze je bilo tedaj primorano, da dvigne občutneje članarino. Ali naj na vsaka dva meseca popravljamo? Koliko pa zaleže danes 120 K? Niti toliko, kot pred vojno 12 K. Če ima novinec takoj začetkom 1200 K mesečnih dohodkov, potem bo zmogel tudi tistih 10 K za svojo organizacijo. Učiteljsko iz zasedenega ozemlja plačuje po današnjem kurzu 480 K letne članarine

ter prejema le „Učiteljski List“, ki je veliko manjši od „Učit. Tovariša“, in ničesar družega. Kar nič se ne pomišljamo ter radevolje odštejmo ta v primeri majhen povišek!

Se eno prošnjo imam. Neredno plačevanje povzroča društvenim blagajnikom kakor Zavezinemu veliko dela in sitnosti. Večina društvnikov bi lahko poravnala celoletno članarino takoj začetkom leta. Če se med letom preseli, ne bodo ga blagajniki preganjali in lovili pri novih društvih, kar se je ravno letos v prav velikih slučajih pripetilo. Plačaj članarino pri prvem društvu, katero te je prijavilo Zavezi in potem mirna Bosna! Če pa odide kdo drugam, ne da bi poravnal vso članarino, blagajniki, sporočite to takoj novemu društvu! Društva, olajšajte članom plačevanje članarine! Pristopite k čekovnemu prometu — poučilo dobite pri vsakem poštenem uradu — in pošljite položnice svojim članom takoj začetkom leta. Radovljiško učit. društvo je sklenilo, da naj pobira na večrazrednicah en član članarino ter jo potem odraja društvu blagajniku. Tako je prav! Razbremenite posamezne člane in vsi na delo za našo skupno organizacijo!

DRAGO HUDE:

Kapital uma.

Na Angleškem in Francoskem se širi razredna borba v znamenju sindikata. Ker nikakor ne puščajo eden drugemu prvenstva, išče vsak sebi enake in slične. In dospelo je tako daleč, da so se vsi sindikati združili v dve grupi: na eni strani kapitalisti, na drugi pa sindikat ročnih delavcev. Torej dva ekstrema, dva staleža, ki imata sličnega samo to, da hočeta oba v svetu uvesti svojo diktaturo. Vladati hočeta brez slobode. Eden in drugi bi škodila ljudstvu, ali škodil bi tudi že samo obstoj teh dveh sindikatov.

Čutila se je torej potreba po ustanovitvi novega sindikata, ki bi zbliževal prejšnja dva ter blažil njune skrajnosti ter uglašal njune ostrine. In našel se je

LISTEK

MAKSO PIRNAT:

Odličnemu sotrudniku v spomin.*)

„Sicer je istina, da bi brez „Jezičnika“ ne bilo „Tovariša“ in nasproti brez „Tovariša“ bi tudi ne bilo „Jezičnika“

Jož. Marn („Knjiga Slovenska v XIX. veku“, 1891. A.)

Ko sem prihajal v nižji gimnaziji na počitnice domov v Moravško dolino, sem prebiral liste „Dolenjske novice“, „Einspielerjev“, „Mir“ in „Učiteljski Tovariš“. Na prva dva je bil naročen pokojni moj oče, „Tovariša“ pa mi je posojal tedanji učitelj na zasilni šoli na Vrhopolju Štefan Birk, ki je pozneje učiteljeval v Sent Jakobu pri Savi.

S posebnim veseljem sem prebiral v „Tovarišu“ članke, ki jih je pisal o naših pisateljih in pesnikih moj katehet — Jožef Marn.

* Za jubilejno številko došlo prepoznat

Op. ured.

Na Marna imam najlepše spomine. Tako neprisiljeno po domače nam je razlagal verouk, zlasti zanimivo nam je popisoval zgodbe iz starega in novega zakona. Bil je sovražnik hinavščine in hlinjenja; ostudnega vohunstva, ki so ga upeljali na naše šole nekateri kateheti, ni poznal. V mojih letih je poučeval Marn le verouk, preje pa je redno predaval slovenščino v višjih razredih. A tudi kot veroučitelj se je posebno zanimal za tiste učence, ki so bili vnetji za slovenščino, in jim je ob koncu leta poklanjal za spomin primerne knjige, v prvi vrsti svoj „Jezičnik“, ki je vsako leto prinašal ponatise njegovih slovstveno-zgodovinskih životo-pisov iz „Tovariša“.

Leta 1862. je začel Marn redno sodelovati pri „Tovarišu“. Pod naslovom „Jezičnik“ je v obliki dvogovorov med učiteljem in učencem razpravljal v prvih letnikih o raznih slovniških vprašanjih, pozneje pa je v teh člankih obravnaval življenje, zlasti pa dela naših pisateljev in pesnikov od početka naše književnosti, od Primoža Trubarja, pa iz najnovejše dobe.

Res je, da se zdijo Marnovi životo-pisi na prvi pogled nekam suhoparni. A razumni preiskovalec naše slovstvene zgodovine dobro ve ceniti veliko vred-

nost dragocenega gradiva, ki ga je Marn s čudovito pridnostjo nabral v tridesetih letnikih svojega „Jezičnika“.

Marnovi spisi se odlikujejo po nenavadni natančnosti. Na Marnove podatke se lahko zaneseš kakor na zlato vago.

Kar pa daje njegovim spisom poseben pomen, to so krajši ali daljši zgledi, ki jih Marn doslovno navaja iz posameznih del obravnavanih književnikov. Navadno izbira Marn take odlomke, iz katerih bralec najlažje spozna pisavo in duha dotičnega pisatelja ali pesnika.

Kdor hoče spoznati dela naših književnikov iz protestantske in katoliške dobe, zlasti pa kdor se hoče seznaniti s sotrudniki prvih naših listov, kakor so bili: Bleiweisove „Novice“, „Učiteljski Tovariš“, Jeranova „Zgodnja Danica“, Janežičev „Slovenski Glasnik“, ta naj poseže po Marnovem „Jezičniku“.

Marn je kot duhovnik v prvi vrsti in najrajši opisoval književnike duhovskega stanu. O protestantskih pisateljih govori nekam pristranski; škof Slomšek je v svojih slovstvih životo-pisih odkrito in brez ovinkov priznal velike in nepobitne zasluge protestantskih pisateljev, na čelu jim Primoža Trubarja, ki so položili temelj naši književnosti in uvedli slovensko besedo v knjige. Po pravici so Marnu

zamerili, da je med drugim preveč povdarjal človeške slabosti našega Prešerna. No, storil je to v mlajših letih in je pozneje omilil sodbo svojo.

Pa saj ga na svetu ni dela brez pomanjkljivosti, in tako tudi Marnovi spisi niso brez hibe.

„Učiteljskemu Tovarišu“ je ostal zvest do svoje smrti. Ko je čutil, da mu polemajajo moči, je v letniku 1892. naštel še svoja dela in XXX. snopič svojega „Jezičnika“ zaključil z boleznimi vzklikom: „Zal mi je, da moram skleniti.“ Začetkom l. 1893. je umrl zaslužni mož.

Marnovi članki so pripomogli, da je „Tovariš“ užival tem večji ugled. Njegovi spisi so zlasti med učiteljskim širili znanje o naši književnosti in budili zanimanje za tiste naše moze, ki so zaslužno delovali na slovenskem slovstvenem polju in dramili in izobraževali svoje rojake v vezani in nevezani besedi.

Zato je ime profesorja Jožefa Marna neločljivo združeno z začetkom in razvojem „Učiteljskega Tovariša“.

Statistika Medjimurja in Prekmurja.

Medjimurje se razprostira med Muro in Dravo od stare avstrijske in ogrske